

Ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 đến việc làm và thu nhập của người lao động - Nghiên cứu trường hợp lao động trên địa bàn tỉnh Bình Dương

NGUYỄN HỒNG THƯ*

Tóm tắt

Đại dịch Covid-19 bùng phát vào hồi tháng 01/2020, kéo dài cho đến nay đã gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến các vấn đề về kinh tế - xã hội, như: tình trạng thất nghiệp kéo dài, sự suy giảm về tăng trưởng kinh tế hoặc các vấn đề xã hội khác. Bài viết đánh giá thực trạng lao động và thu nhập của người dân trên địa bàn tỉnh Bình Dương trong bối cảnh đại dịch Covid-19, phân tích sự ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 với việc làm và thu nhập của họ, từ đó đưa ra những giải pháp góp phần ổn định việc làm và thu nhập cho người dân lao động trong Tỉnh.

Từ khóa: đại dịch Covid-19, lao động, việc làm và thu nhập, Bình Dương

Summary

The Covid-19 pandemic breaking out in January 2020 has caused serious social and economic problems such as prolonged unemployment, decline in economic growth or other social issues. This article assesses the situation of employment and income of people in Binh Duong province in the context of Covid-19 pandemic, analyzes impact of the pandemic on their jobs and income, and then proposes solutions for stabilizing employment and income for local laborers.

Keywords: Covid-19 pandemic, labor, employment and income, Binh Duong

GIỚI THIỆU

Theo số liệu của Tổng cục Thống kê, dịch Covid-19 đã ảnh hưởng nghiêm trọng đến hầu hết các lĩnh vực đời sống kinh tế - xã hội của cả nước. Năm 2020, cả nước có 32,1 triệu người từ 15 tuổi trở lên bị ảnh hưởng bởi dịch Covid-19, như: tình trạng mất việc làm, nghỉ giãn việc, nghỉ luân phiên, giảm giờ làm việc, giảm thu nhập (trong đó, có khoảng 69,2% người bị giảm thu nhập, gần 40% người phải giảm giờ làm việc, 14% phải tạm nghỉ làm việc). Khu vực dịch vụ chịu sự tác động nặng nề nhất (68,9% số người bị ảnh hưởng), khu vực công nghiệp và dịch vụ 66,4% và khu vực lâm nghiệp, thủy sản là 27%. Qua đó, có thể nói rằng, đại dịch Covid-19 đã tước đi cơ hội có việc làm chính thức của người lao động, khiến một phần trong số họ không tìm được việc làm mới, một số khác phải chuyển sang làm các công việc phi chính thức không ổn định, thiếu bền vững.

Bằng phân tích thực nghiệm và kỹ thuật phân tích hồi quy đa biến, bài viết tìm hiểu vấn đề về việc làm và thu nhập của người lao động trong bối cảnh dịch Covid-19. Từ đó, đưa các giải pháp khuyến nghị góp phần ổn định việc làm, thu nhập cho người dân trên địa bàn tỉnh Bình Dương.

TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU

Các chính phủ trên khắp thế giới đã phản ứng với đại dịch Covid-19 bằng cách thực hiện phong tỏa theo từng địa phương có nguy cơ nhiễm bệnh và hạn chế di chuyển để làm chậm sự lây lan của vi rút. Bản thân đại dịch và các chính sách hạn chế của chính phủ đã làm gián đoạn hoạt động kinh tế bình thường theo nhiều cách, tác động đến hầu như tất cả các bộ phận chính của nền kinh tế. Tiêu dùng giảm, hoạt động đầu tư trong một số trường hợp bị chậm lại, quan hệ xuất - nhập khẩu trở nên căng thẳng. Cả cung và cầu của thị trường lao động đều bị ảnh hưởng nặng nề ở nhiều nước. Đại dịch Covid-19 ảnh hưởng nghiêm trọng đến nhiều mặt của đời sống kinh tế, văn hóa, xã hội, gây tổn thất lớn đến sự ổn định và phát triển kinh tế. Với lĩnh vực giải trí, nhà hàng và du lịch phải đối mặt với những cú sốc

* TS., Trường Đại học Thủ Dầu Một

Ngày nhận bài: 12/3/2021; Ngày phản biện: 15/4/2021; Ngày duyệt đăng: 23/4/2021

BẢNG 1: TỔNG HỢP CÁC GIẢ THUYẾT TRONG MÔ HÌNH NGHIÊN CỨU

STT	Giả thuyết	Nguồn	Kỳ vọng dấu
1	H1. Tình trạng việc làm của người lao động	(George J. Borjas và Hugh Cassidy, 2020; Shinnosuke Kikuchi và cộng sự, 2020); ILO (2020); Del Rio-Chanona và cộng sự, 2020	+
2	H2. Giới tính của người lao động		+/-
3	H3. Số năm sinh sống tại địa phương		+
4	H4. Nghề nghiệp làm việc của lao động		+
5	H5. Số tuổi của lao động		+/-

Y: Biến phụ thuộc (thu nhập của người lao động trong bối cảnh Covid-19, Đơn vị tính: Triệu đồng)

BẢNG 2: PHÂN BỐ MẪU KHẢO SÁT NGHIÊN CỨU

Địa phương	Dân số trung bình (người)	Số khu công nghiệp/địa phương	Phân bố mẫu khảo sát
TP. Thủ Dầu Một	325.551	6	55
Huyện Bàu Bàng	93.815	3	30
TX. Bến Cát	306.469	8	50
Huyện Phú Giáo	90.843	1	20
TX. Tân Uyên	375.054	7	40
TP. Dĩ An	480.502	6	50
TP. Thuận An	603.539	3	60

Nguồn: Nghiên cứu của tác giả

lớn về cung và cầu (R. Maria del Rio-Chanona và cộng sự, 2020). Những công việc có mức lương cao tương đối ổn định với những cú sốc bất lợi từ phía cung và cầu, trong khi những công việc lương thấp dễ bị tổn thương hơn nhiều.

Bên cạnh đó, đại dịch Covid-19 còn tác động tiêu cực nghiêm trọng đến thị trường lao động ở tất cả các khu vực. Các ước tính cho thấy rằng, ở tất cả các quốc gia, công việc bị giảm sút nghiêm trọng. Việc ngừng việc, giảm giờ làm và các tác động kinh tế tổng thể của đại dịch đã dẫn đến mất nguồn thu nhập đáng kể. Sự gián đoạn công việc dẫn đến sự lựa chọn của các doanh nghiệp trong việc chi trả lương cho người lao động suy giảm (chỉ trả lương một phần hoặc không cho người làm công ăn lương) và thay đổi công việc. Đối với thị trường lao động, đại dịch Covid-19 gây ra hậu quả nặng nề, sự lây nhiễm bệnh trong quá trình giao tiếp, sự lây nhiễm vi rút trong không khí đã đẩy lên sự hoang mang lo lắng cực độ đến mọi người dân, đến tất cả các thành phần, các đối tượng của thị trường lao động. Nhiều công ty, xí nghiệp đóng cửa nghỉ việc để phòng tránh dịch bệnh, nghiêm túc thực hiện các chỉ thị của Chính phủ trong việc giãn cách xã hội. Người lao động nghỉ làm việc và do vậy phát sinh nhiều vấn đề kèm theo trong quá trình thực hiện các giải pháp phòng chống dịch.

Trên thế giới nhiều nghiên cứu cho thấy, đại dịch Covid-19 đã làm cho 80% lao động nam giới mất việc làm và thu nhập, trong đó tập trung đối tượng lao động nhập cư, người ta cũng tìm thấy rằng, lao động nữ giới ít bị ảnh hưởng hơn nam giới (George J. Borjas và Hugh Cassidy, 2020; Shinnosuke Kikuchi và cộng sự, 2020).

Tại Việt Nam, theo khảo sát đánh giá của ILO (2020), nhiều doanh nghiệp đã thay đổi phương thức làm việc để bảo vệ sức khỏe của người lao động, với tác động đến sản lượng. Hàng triệu công nhân đã bị ảnh hưởng, doanh thu của các doanh nghiệp giảm mạnh và đóng cửa nơi làm việc đối với công nhân làm việc trong các doanh nghiệp không thiết yếu. Các nhà máy phục vụ thị trường trong nước đang giảm giờ làm việc của nhân viên, đưa ra mức lương thấp hơn hoặc đình chỉ sản xuất hoàn toàn và để công nhân nghỉ việc. Người lao động trong các doanh nghiệp xuất khẩu cũng là đối tượng để giảm đáng kể giờ làm việc, đình chỉ hợp đồng, cắt giảm lương và sa thải, hơn 76% các doanh nghiệp được khảo sát đã giảm nhân viên, giảm giờ làm việc thông qua một loạt các tùy chọn, từ giờ làm việc linh hoạt để cuối cùng là sa thải.

Từ cơ sở lập luận trên, nghiên cứu đề ra các giả thuyết cần kiểm định như Bảng 1.

Phương trình hồi quy tuyến tính có dạng như sau:

$$Y = B_0X_0 + B_1X_1 + B_2X_2 + \dots B_nX_n$$

PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nghiên cứu sử dụng dữ liệu thứ cấp qua các báo cáo của Sở Lao động, Thương

BẢNG 3: KẾT QUẢ MÔ HÌNH HỒI QUY

Model	Hệ số chưa chuẩn hóa		Hệ số chuẩn hóa	t	Sig.	Thống kê cộng gộp	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-9,808	9,660		-1,015	0,311		
Tuổi	1,929	0,206	0,493	9,362	0,000	0,585	1,709
Tình trạng việc làm	-4,337	4,768	-0,38	-0,910	0,364	0,950	1,053
Giới tính	36,452	6,336	0,299	5,753	0,000	0,601	1,663
Nghề nghiệp	-4,256	2,302	-0,075	-1,849	0,066	0,983	1,017
Số năm cư trú	0,342	1,010	0,014	0,338	0,735	0,977	1,023
Durbin-Watson: 1,771							
R ² điều chỉnh: 0,511							
Sig.: 0,000							
F: 64,012							

Nguồn: Số liệu phân tích khảo sát từ phần mềm SPSS

binh và Xã hội tỉnh Bình Dương, dữ liệu của Trung tâm giới thiệu việc làm và dữ liệu thống kê của Cục Thống kê tỉnh Bình Dương. Dữ liệu báo cáo về tình hình kinh tế - xã hội của Tỉnh trong năm 2019 và năm 2020. Từ đó, làm cơ sở phân tích và viết báo cáo trong nghiên cứu.

Nghiên cứu sử dụng kỹ thuật phân tích định lượng thống kê và hồi quy tuyến tính để phân tích sự ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 đến tình hình việc làm và thu nhập của người dân trên địa bàn tỉnh Bình Dương. Nghiên cứu tiến hành khảo sát mẫu ngẫu nhiên 305 người dân là đối tượng lao động nói chung trên địa bàn tỉnh Bình Dương. Việc phân bố mẫu trên cơ sở dữ liệu thống kê dân số từng địa phương. Cụ thể như Bảng 2.

KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

Tình hình lao động và việc làm của người lao động trong Tỉnh trong bối cảnh đại dịch Covid-19

Năm 2020, thị trường lao động của Tỉnh có nhiều biến động, lao động mất việc, nghỉ việc tạm thời gia tăng. Đại dịch Covid-19 đã làm tăng tỷ lệ thất nghiệp, giảm số giờ làm việc và tỷ lệ tham gia lực lượng lao động, có khác biệt nhau giữa những người lao động có việc làm khác nhau, trạng thái và điều kiện liên quan đến một mức độ nào đó đến sự phân biệt của các dạng lao động khác nhau trong các thành phần kinh tế. Đặc biệt, lao động bấp bênh và dễ bị tổn

thương, lao động trong các dịch vụ năng suất thấp đang phải đối mặt với tác động ngắn hạn khó khăn nhất trong cuộc khủng hoảng kinh tế do đại dịch Covid-19.

Theo số liệu báo cáo của Sở Lao động, Thương binh và Xã hội tỉnh Bình Dương (2020), tổng số lao động trong Tỉnh có khoảng 1,2 triệu người, phần lớn tập trung làm việc tại các doanh nghiệp, trong đó 85% lao động đến từ các tỉnh, thành phố khác. Trước bối cảnh tình hình dịch bệnh Covid-19 lây lan trên cả nước nói riêng, cũng như nhiều quốc gia trên toàn thế giới nói chung, gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến hầu hết các lĩnh vực của đời sống kinh tế - xã hội, thị trường lao động việc làm cũng bị tác động nặng nề, bởi chênh lệch cung - cầu lao động. Việc cắt giảm nhân sự là quyết định tạm thời trong ngắn hạn khi sản phẩm sản xuất không có nơi tiêu thụ. Trong 2 tháng đầu năm 2020, các doanh nghiệp có nhu cầu tăng quy mô lao động, tuy nhiên bước sang tháng thứ 3 trở về sau lại giảm sâu về cầu lao động. Từ tháng 3 đến tháng 9/2020, toàn Tỉnh có 410.260 người lao động trong các doanh nghiệp bị ảnh hưởng của dịch bệnh (trong đó, có 224.679 người phải ngừng việc; 185.581 người phải chấm dứt hợp đồng lao động), các doanh nghiệp, người sử dụng lao động vay vốn để trả lương ngừng việc đối với người lao động. Đến tháng 9/2020, nhu cầu lao động có dấu hiệu tăng trở lại, nhưng không cao (6.070 lượt doanh nghiệp có nhu cầu tuyển dụng 106.441 lao động, tạo việc làm tăng thêm cho 35.684 người).

Anh hưởng của đại dịch Covid-19 đến việc làm và thu nhập của người lao động qua mô hình phân tích thực nghiệm

Số liệu thống kê khảo sát ngẫu nhiên 305 người lao động trên địa bàn tỉnh Bình Dương cho thấy, do tác động của đại dịch Covid-19, có đến 45% người dân lao động bị ảnh hưởng về việc làm và thu nhập. Trong số mẫu khảo sát, đối tượng lao động là công

nhân chiếm tỷ lệ 44%, đối tượng lao động buôn bán chiếm tỷ lệ 35,1%; lao động làm nghề tự do chiếm tỷ lệ 12,9% và còn lại đối tượng lao động là các cán bộ công chức chiếm tỷ lệ không cao (7,9%). Số liệu khảo sát cũng cho thấy, mức thu nhập trung bình của người lao động qua mẫu khảo sát khoảng 69,5 triệu đồng/năm.

Tại kết quả nghiên cứu này, thực hiện kiểm định kết quả hồi quy của mô hình nghiên cứu cho thấy, kiểm định giá trị R^2 hiệu chỉnh cho biết mức độ giải thích của các biến độc lập trong mô hình (51%), phần còn lại là các yếu tố khác chưa được đề cập trong mô hình nghiên cứu. Giá trị F đánh giá mức độ phù hợp của mô hình với giá trị Sig. là 0,000, giá trị kiểm định Durbin-Watson (kiểm định tương quan từng phần) không vi phạm (có giá trị DW=1,771), cho biết không có hiện tượng tự tương quan xảy ra giữa các biến quan sát (giá trị DW nằm trong khoảng từ 1,5 đến 2,5 kết luận không có hiện tượng tự tương quan (Yahua Qiao, 2016). Giá trị VIF của các biến đều bé hơn 10, nên kết luận rằng không có hiện tượng đa cộng tuyến xảy ra trong mô hình nghiên cứu.

Xem xét đến mức ý nghĩa Sig. của từng biến quan sát, kết quả nghiên cứu cho biết, có 3 biến có mức ý nghĩa thống kê, đó là: biến Tuổi (Sig. = 0,000); Giới tính (Sig. = 0,000) và Nghề nghiệp (Sig. = 0,066). Xét về dấu của các biến quan sát, thấy rằng biến Tuổi có dấu cùng chiều với biến phụ thuộc, điều này cho biết rằng, việc làm và thu nhập của người lao động quan hệ cùng chiều với tuổi của người lao động. Giới tính là nam giới có mức thu nhập và việc làm cao hơn nữ giới, điều này cho biết nữ giới là đối tượng bị ảnh hưởng nhiều hơn nam giới về các rủi ro và các cú sốc xảy ra trong cuộc sống. Yếu tố sau cùng ảnh hưởng đến việc làm và thu nhập của người dân lao động đó là Nghề nghiệp của lao động. Trong đó, lao động là công nhân bị ảnh hưởng

nhều đến việc làm và thu nhập trong mùa dịch Covid-19 xảy ra (Bảng 3).

KẾT LUẬN

Kết quả nghiên cứu cho thấy, các yếu tố ảnh hưởng đến việc làm và thu nhập của người lao động tỉnh Bình Dương trong bối cảnh đại dịch Covid-19, đó là: Tuổi; Giới tính và Nghề nghiệp của lao động. Đại dịch Covid-19 đã gây ra nhiều tổn thất nặng nề đến đời sống kinh tế - xã hội của địa phương. Qua nghiên cứu này, một số khuyến nghị cần quan tâm như sau:

Thứ nhất, đẩy mạnh hoạt động xúc tiến việc làm và các chương trình tìm kiếm việc làm cho người lao động trong bối cảnh Covid và hậu Covid-19. Cần tháo gỡ khó khăn cho các doanh nghiệp để doanh nghiệp tiếp tục trở lại hoạt động sản xuất sau khi đã khống chế được sự lây lan của dịch bệnh, nhanh chóng giúp các doanh nghiệp có cơ hội phục hồi và phát triển sau đại dịch.

Thứ hai, quan tâm các chính sách cho các đối tượng lao động yếu thế và các lao động nữ tìm kiếm được việc làm sau đại dịch Covid-19, các chính sách hỗ trợ ban đầu cho người lao động vượt qua các khó khăn và tìm kiếm được việc làm phù hợp trong bối cảnh sau đại dịch. Các cơ quan liên quan (như hội phụ nữ các địa phương) cần có các chương trình tư vấn hướng nghiệp giúp chị em phụ nữ thay đổi các ngành nghề lao động phù hợp thích nghi với tình hình mới của cuộc sống. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Tổng cục Thống kê (2020). *Báo cáo tác động của dịch Covid-19 đến tình hình lao động, việc làm quý IV và năm 2020*
2. Sở Lao động, Thương binh và Xã hội tỉnh Bình Định (2020). *Báo cáo thực hiện nhiệm vụ năm 2020, phương hướng nhiệm vụ năm 2021*
3. Cục Thống kê tỉnh Bình Dương (2020). *Thống kê tình hình kinh tế - xã hội tỉnh Bình Dương năm 2020*
4. ILO (2020). *Covid-19 and the Labour market in Viet Nam*, access to https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-hanoi/documents/briefingnote/wcms_742134.pdf
5. George J. Borjas and Hugh Cassidy (2020). *The adverse effect of the covid-19 labor market shock on immigrant employment*, access to <http://www.nber.org/papers/w27243>
6. Shinnosuke Kikuchi, Sagiri Kitao and Minamo Mikoshiba (2020). *Who Suffers from the COVID-19 Shocks? Labor Market Heterogeneity and Welfare Consequences in Japan*, CARF Working Papers
7. R. Maria del Rio-Chanona, Penny Mealy, Anton Pichler, François Lafond and J. Dooyne Farmer (2020). *Supply and demand shocks in the Covid-19 pandemic: An industry and occupation perspective*, *Oxford Review of Economic Policy*, 36(S1), S94-S137
8. Yahua Qiao (2016). *Interstate Fiscal Disparities in America, Interstate Fiscal Disparities in America. A Study of Trends and Causes*, Routledge